

УДК 343.12'26(477):355.012(1-651.1)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.4.14>

СТРОКИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Моренко В.І.,
*аспірант відділу проблем кримінального права,
кримінології та судоустрою
Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України
e-mail: morevlad7@gmail.com*

Моренко В.І. Строки досудового розслідування: проблеми правозастосування та шляхи їх вирішення.

Одним із фундаментальних завдань кримінального провадження, закріпленим у Кримінальному процесуальному кодексі України (КПК України), є забезпечення права кожного учасника на належну правову процедуру. Це передбачає як дотримання розумних строків досудового розслідування та судового розгляду, а також безпосередньо гарантує право особи на перебування під процесуальним примусом впродовж розумного строку.

Однією з основних гарантій закріплених в КПК України, зокрема, є розумність строків, що гарантує право особи щоб обвинувачення щодо нього в найкоротший строк або стало предметом судового розгляду, або щоб відповідне кримінальне провадження щодо нього було закрито.

Належне функціонування кримінальної юстиції значною мірою залежить від чіткого дотримання процесуальних строків. Проте, на практиці виникають труднощі у тлумаченні та застосуванні норм КПК України щодо продовження строку досудового розслідування. Це призводить до неоднакової судової практики, порушення прав учасників провадження та закриття кримінальних справ за формальними підставами.

Зокрема, дискусійним залишається питання визначення моменту, з якого починається відлік строку досудового розслідування, особливо у справах, де досудове слідство було розпочате до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 № 2147-VIII. Різні підходи до тлумачення відповідних норм КПК України призводять до суперечливої судової практики та ставлять під загрозу дотримання права на розгляд справи протягом розумного строку.

Важливим аспектом цієї проблеми є баланс між забезпеченням ефективності розслідування та захистом прав підозрюваного. Надмірне затягування досудового розслідування може призвести до порушення права на свободу та особисту недоторканність, а надто швидке закриття провадження - до безкарності винних осіб.

У цьому контексті особливого значення набуває роль судового контролю за дотриманням строків досудового розслідування. Ефективний механізм судового контролю має забезпечити своєчасне виявлення та усунення порушень, а також сприяти формуванню єдиної правозастосовчої практики.

Ключові слова: закриття кримінального провадження, розумні строки, слідчий суддя, прокурор, повідомлення про підозру, закінчення строку.

Morenko V.I. Pre-trial investigation time limits: problems of law enforcement and ways to solve them.

One of the fundamental tasks of criminal proceedings, enshrined in the Criminal Procedure Code of Ukraine (CPC of Ukraine), is to ensure the right of each participant to due process of law. This implies compliance with reasonable time limits for investigation and trial, which guarantees protection against unfounded accusations and delays in the process.

The proper functioning of criminal justice largely depends on strict adherence to procedural deadlines. However, in practice, there are difficulties in interpreting and applying the norms of the CPC of Ukraine regarding the extension of the pre-trial investigation period. This leads to inconsistent judicial practice, violation of the rights of participants in the proceedings, and the closure of criminal cases on formal grounds.

In particular, the issue of determining the moment from which the countdown of the pre-trial investigation period begins remains debatable, especially in cases where the pre-trial investigation was initiated before the entry into force of the Law of Ukraine «On Amendments to the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine and other legislative acts» dated October 3, 2017 No. 2147-VIII. Different approaches to the interpretation of the relevant norms of the CPC of Ukraine lead to contradictory judicial practice and jeopardize the observance of the right to a trial within a reasonable time.

An important aspect of this problem is the balance between ensuring the effectiveness of the investigation and protecting the rights of the suspect. Excessive delay in pre-trial investigation may lead to violation of the right to liberty and security of person, and too rapid closure of proceedings may lead to impunity for perpetrators.

In this context, the role of judicial control over compliance with the terms of pre-trial investigation is of particular importance. An effective mechanism of judicial control should ensure timely detection and elimination of violations, as well as contribute to the formation of a unified law enforcement practice.

Key words: closing of criminal proceedings, reasonable time-limits, investigating judge, prosecutor, notice of suspicion, expiry of the term.

Постановка проблеми. Кримінально процесуальний кодекс одним із головних завдань кримінального провадження визначає необхідність застосування до кожного його учасника належної правової процедури. Зокрема, статтями 7, 28 КПК України, передбачено, що зміст і форма кримінального провадження повинні відповідати загальній zasadі розумності строків, яка передбачає, що кожен має право, щоб обвинувачення щодо нього в найкоротший строк або стало предметом судового розгляду, або щоб відповідне кримінальне провадження було закрито.

Досягнення сформульованих у ст. 2 КПК України завдань кримінального провадження значною мірою залежить від належного виконання положень закону під час досудового розслідування та чіткого дотримання строків визначених процесуальним законодавством та порядку їх продовження. Разом діючий КПК України, містить ряд норм, зокрема, щодо порядку продовження строку досудового розслідування, що неоднаково трактуються сторонами кримінального провадження, що в свою чергу призводить до неоднакового тлумачення таких норм судами, порушення належної правової процедури та розумності строків досудового розслідування, а також закриття кримінальних проваджень за формальних підстав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання строків досудового розслідування були предметом наукового інтересу учених та науковців, як-то: Ю.В. Баулін, С.М. Благодир, В.С. Благодир, Г.І. Глобенко, Ю.М. Грошевой, В.С. Зеленецький, Р. Шестопапов. Зазначаємо, що здебільшого науковці звертались до загальних понять процесуальних строків у кримінальному провадженні. Але, наукові праці, пов'язані саме із порядком продовження та закриттям кримінального провадження на підставі закінчення таких строків на стадії досудового розслідування майже відсутні. Питанням закриття кримінального провадження у зв'язку з закінченням строків досудового розслідування наразі активно обговорюють практикуючі юристи, адвокати та судді, а саме: В. Гук, А. Іванець, В. Моренко, В. Михайленко, Р. Шестопапов, О. Клименко, І. Мустаца, О. Троян, О. Шевченко, А. Бутенко, Д. Гадомський та А. Слюсар.

Практикуючі юристи в галузі кримінального права виявляють особливий інтерес до даного дослідження, оскільки воно не лише має теоретичне значення, але й безпосередньо стосується їхньої повсякденної практики. Постійна необхідність вирішення тактичних і технічних питань, що виникають у зв'язку з предметом дослідження, підтверджує його актуальність та практичну значущість для правозастосовчого процесу.

Метою статті є вдосконалення механізму забезпечення дотримання розумних строків, та досягнення балансу між забезпеченнями прав особи та мети кримінального провадження, виявлення пов'язаних із цим проблем і розроблення науково обґрунтованих шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема судового контролю за строками досудового розслідування завжди була досить дискусійною серед науковців та практикуючих юристів в галузі кримінального права та процесу.

Нової актуальності вона набула опісля того, як в рамках Програми розширеного фінансування (EFF) для України, було погоджені документи, зокрема Лист про наміри і Меморандум про економічну та фінансову політику (MEFP), які описують прогрес влади і визначають зобов'язання України до середини 2025 року.

У листі про наміри зокрема зазначається, що з метою посилення ефективних процедур розслідування корупційних злочинів будуть введені в дію подальші зміни до Кримінального процесуального кодексу, зокрема щодо (II) скасування обов'язкового закриття досудових розслідувань у зв'язку зі спливанням строків досудового розслідування після повідомлення про підозру [1].

Зазначасмо, що одним з основних завдань кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [1].

Одним із кроків покликаним на забезпечення вищезгаданого принципу було прийняття змін до Кримінального процесуального кодексу України, введених Законом України від 03.10.2017 № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів».

Так, в пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», автори зазначали, що метою законопроекту є нормативне врегулювання процесуальних механізмів, які мають забезпечити ефективний, справедливий, неупереджений та своєчасний захист прав і свобод особи в суді [2].

Внесені зміни відповідають загальній zasadі кримінального провадження, закріпленій у статті 28 КПК України, відповідно до якої розумні строки не можуть перевищувати передбачені цим Кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень, і співвідносяться з практикою Європейського Суду з прав людини [3].

Вбачається, що покладення контролю за продовженням строків досудового розслідування на слідчого суддю, було започатковано з метою швидкого, ефективного, справедливого, неупередженого та своєчасного захисту прав і свобод особи в суді.

Усунення недоліків у застосуванні нового КПК та підвищення ефективності його використання вимагає аналізу міжнародного досвіду. Запозичуючи позитивні практики інших країн, Україна має рухатися до побудови правової держави європейського рівня. Однак, як зазначає Г. Дашков, варто пам'ятати про необхідність критичного осмислення зарубіжного досвіду і уникати його бездумного копіювання [4].

Після проголошення незалежності Україна обрала курс на інтеграцію у європейське та світове співтовариство, що передбачало забезпечення прав і свобод людини як фундаментальних цінностей. Це зумовило необхідність реформування кримінально-процесуального законодавства і приведення його у відповідність до міжнародних стандартів. Результатом цих перетворень стало прийняття Верховною Радою України 13 квітня 2012 року нового Кримінального процесуального кодексу України, який набрав чинності 19 листопада 2012 року.

Так, у кримінальному процесі ФРН кримінальну справу може бути закрито судом: з процесуальних підстав (наприклад, після закінчення строку давності), також Німецький Кримінально-процесуальний кодекс містить положення про «неприпустиму тривалість провадження». Якщо провадження триває надмірно довго, суд може закрити справу або пом'якшити покарання. Параграф, що регламентує цю можливість, має назву «Beschleunigungsgebot», що можна перекласти як «обов'язок прискорення» або «вимога швидкого розгляду». Цей параграф вимагає від усіх учасників провадження (суду, прокуратури, сторони захисту) діяти швидко та ефективно, щоб забезпечити справедливий і своєчасний розгляд справи.

Аналогічні положення містяться в статті 5 Кримінального процесуального кодексу Австрії. КПК Австрійської Республіки передбачено підстави закриття кримінального провадження приватного обвинувачення. До таких підстав, зокрема, належать: не подання приватним обвинувачем до суду у встановлений законом строк (14 днів) обвинувального акту чи заяви про підтримання обвинувачення [5].

Зазначаємо, що закриття провадження у зв'язку з закінченням строків досудового розслідування не є новелою українського законодавця, а також використовується й у деяких країнах Європи.

Дотримання розумних строків є однією із засад кримінального провадження, закріпленою у ст. 28 КПК, що відображає вимоги ст. 6 Конвенції.

ЄСПЛ у п. 18 рішення від 27.06.1968 у справі «Вемхофф проти Німеччини» («Wemhoff v. Germany») вказав, що чітка мета положень п. 1 ст. 6 Конвенції у кримінальних справах полягає у забезпеченні того, щоб особи не перебували занадто довго під обвинуваченням та обвинувачення було чітким [6].

Велика палата ЄСПЛ у п. 68 рішення від 03.12.2009 у справі «Карт проти Туреччини» («Kart v. Turkey») зазначила, що право на розгляд справи впродовж розумного строку базується на необхідності гарантувати, що обвинуваченим не доведеться залишатись занадто довго у стані невизначеності щодо результатів кримінальних звинувачень проти них [7].

Практика Європейського суду з прав людини свідчить, що початком «розумного строку» в кримінальному провадженні вважається момент, коли особа вперше опиняється під підозрою або обвинуваченням. Це може бути пов'язано з винесенням постанови про притягнення як обвинуваченого, затриманням, допитом як підозрюваного, або навіть допитом як свідка, якщо з матеріалів справи видно, що слідчий вже підозрював цю особу.

Згідно КПК України цей строк слід рахувати з дня притягнення до кримінальної відповідальності як стадії кримінального провадження, яка, відповідно до пункту 14 частини 1 статті 3 КПК, починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення [3].

Нової актуальності тема у необхідності положень про закриття кримінального провадження у зв'язку з закінченням строку досудового розслідування набула після прийняття Об'єднаною палатою Касаційного кримінального суду постанови по справі № 753/12578/19, якою підтвердила попередні висновки окремих колегій Касаційного суду щодо порядку продовження строків у «об'єднаних» провадженнях, та зазначила, що Продовження строків досудового розслідування здійснюється слідчим суддею в межах повноважень, визначених положеннями Законів № 2147-VIII і № 2617-VIII, у кримінальних провадженнях, внесених до ЄРДР з 15 березня 2018 року і які були об'єднані з кримінальним провадженням, розпочатим до цієї дати, та зазначила, що Положення п. 4 параграфу 2 «Прикінцевих положень» Закону № 2147-VIII щодо здійснення судового контролю за продовженням строку досудового розслідування підлягають застосуванню з урахуванням положень ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 58 Конституції України, статей 5, 8, 9 КПК [8].

Окрім того, у постанові від 26 травня 2021 р. у справі № 199/4574/20 третя судова палата Касаційного кримінального суду вказала, що продовження строку Генеральним прокурором було незаконним, а строк досудового розслідування мав бути продовжений слідчим суддею. хоч кримінальне провадження і було розпочате 28.02.2018 р. [9].

В постанові від 23 квітня 2020 року у справі № 310/9496/19 Верховний Суд послався на те, що відомості по декількох кримінальних правопорушеннях, які розслідуються у рамках одного (об'єданого) кримінального провадження, розпочатого 24.01.2014 р., були внесені до ЄРДР після 15 березня 2018 р, а тому строк досудового розслідування має бути продовжений слідчим суддею [10].

Прийняття вищезазначених постанов породило підстави для закриття тисяч кримінальних проваджень які необґрунтовано затягувались органом досудового розслідування за відсутності ефективного судового контролю, проте під цю норму потрапила і невелика кількість «гучних» кримінальних проваджень, які і породили той самий суспільний резонанс та дали підстави для дискусій щодо необхідності виключення положень передбачених п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Так, частковою спробою врятувати ситуацію був Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення ефективності здійснення кримінального провадження та притягнення до відповідальності за корупційні злочини від 29.09.2023 року № 10100.

Вказаний Законопроект, окрім іншого, пропонує внести зміни до статті 294 КПК України та викласти її в наступній редакції: Якщо з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину досудове розслідування (досудове слідство) неможливо закінчити у строк, зазначений у пункті 4 частини третьої статті 219 цього Кодексу, такий строк може бути продовжений у межах строків, встановлених пунктами 2 і 3 частини четвертої статті 219 цього Кодексу: 1) до трьох місяців –

керівником окружної прокуратури, керівником обласної прокуратури або його заступником, керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або його заступником, Генеральним прокурором або його заступником; 2) до шести місяців – керівником обласної прокуратури або його заступником, керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або його заступником, Генеральним прокурором або його заступником; 3) до дванадцяти місяців – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особою, яка виконує його обов'язки), Генеральним прокурором або його заступником.» [11].

Вважаємо, що така ініціатива є досить дискусійною та може нівелювати принцип змагальності сторін та позбавити підозрюваного ефективного судового контролю за дотриманням його прав. Зараз продовження строку розслідування у слідчого судді – це змагальний процес, у якому підозрювані і їхні захисники мають можливість спробувати переконати суд у тому, що розслідування триває невинновато довго, а сторона обвинувачення згаяла час, відведений для його проведення, а тому повинні його закінчити. Навіть якщо суддя не відмовить у продовженні строків розслідування, він чи вона може продовжити їх на кілька місяців, щоб потім знову проконтролювати, чи достатньо ефективно сторона обвинувачення використала наданий час.

Як приклад ефективного судового контролю, можна навести Ухвалу Вищого Антикорупційного суду від 12.03.2023 року по справі № 991/2957/23, якою слідчий суддя відмовився продовжувати строк розслідування, мотивувавши своє рішення тим, що до повідомлення про підозру слідство тривало майже п'ять років і ще три місяці після його вручення, а тому детективи з прокурорами не змогли переконати суд, що додатковий строк їм дійсно потрібен для збирання якихось доказів, яких вони не могли здобути раніше [12]. Через таке рішення слідчого судді прокурор був змушений завершити розслідування через три місяці після повідомлення особі про підозру і направити обвинувальний акт до суду.

Ухвалення законопроекту № 10100 призведе до автоматичного продовження строків розслідування до 12 місяців у будь-якій справі на розсуд прокурора. Це позбавить підозрюваного та його захисників можливості впливати на процес і змусить їх пасивно чекати цілий рік, перш ніж з'явиться шанс захищати свої права в суді.

Відібрання права у слідчого судді права на контроль за строками досудового розслідування та забезпечення права підозрюваного на швидке досудове розслідування повністю нівелюватиме мету та завдання, що переслідувались Законодавцем при ухваленні як Закону України від 03.10.2017 № 2147-VIII, та протирічитиме ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, практиці Європейського Суду з прав людини.

Так, згідно з правовим висновком, викладеним в Постанові Верховного Суду від 31.10.2022 у справі № 753/12578/19, загальні положення КПК не містять підґрунтя до встановлення всупереч приписам ст. 5 КПК окремих правових режимів щодо вирішення питання про продовження строків досудового розслідування, якщо такі відносини виникли з моменту введення в дію Закону № 2147-VIII. Порядок і підстави проведення процесуальної дії і прийняття процесуального рішення визначаються положеннями КПК, чинними на момент початку виконання такої дії або прийняття такого рішення, а не датою внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР.

Слід зазначити, що особливістю кримінальних процесуальних норм, на відміну від кримінально-правових, є те, що їхні структурні елементи (гіпотеза, диспозиція і санкція) у переважній більшості випадків не зосереджені в одній статті КПК, а викладені законодавцем окремо у різних статтях, іноді навіть розділах цього Кодексу, а отже зміст конкретної норми може бути виявлено лише шляхом системного тлумачення положень вказаного Кодексу [13].

На нашу думку, найбільш оптимальним варіантом вирішення даної проблеми є однакове застосування положень як статті 294 КПК України, так і інших статей, що встановлюють строки досудового розслідування, контроль за їх дотриманням та процесуальні наслідки за їх пропущення без розподілу кримінальних проваджень на ті відомості в яких внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань до набрання чинності Закону № 2147-VIII.

Тому з метою формування єдиного підходу до застосування положень КПК України вважаємо, за необхідне виключити з КПК України положення, що передбачають, що зміни внесені в параграф 4 Глави 24 КПК України не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в Закону № 2147-VIII.

Висновки. Зважаючи на висловлені аргументи, а також сьогодення нашої нормотворчої та правозастосовної системи вважаємо за необхідне запропонувати можливий шлях вирішення окресленої проблеми. Вважаємо можливим піти шляхом вдосконалення механізму забезпечення дотримання розумних строків при закритті кримінального провадження, та трансформації виключної компетенції прокурора щодо закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування у зв'язку з закінченням його строку у альтернативну, а саме через розширення повноважень функції судового контролю на стадії досудового розслідування, шляхом надання відповідних повноважень слідчому судді.

У зв'язку з цим, пропонуємо розділ XI «Перехідні положення» викласти в такій редакції: «20-9. До статей параграфу 4 Глави 24 КПК України не застосовуються положення Закону № 2147-VIII в частині, що передбачає, що зміни не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в Закону № 2147-VIII».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Меморандум про економічну та фінансову політику. Лист про наміри та Меморандум про економічну і фінансову політику від 17.06.2024 № 14287/0/2-24. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Лист%20про%20наміри%20та%20Меморандум%20про%20економічну%20і%20фінансову%20політику%20від%2017%20червня%202024%20року.pdf>
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 23.03.2017. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415
3. Кримінальний процесуальний кодекс: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 07.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
4. Дашков Г. Полномочия прокурора: какой опыт заимствовать? *Законность*. 1995. № 6, с. 2–4.
5. Swiss Criminal Procedure Code від 05.10.2007 р. № 312.0. Дата оновлення: 01.07.2024. URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2010/267/de#art_5
6. Справа «Вемхофф проти Німеччини» (заява № 2122/64): рішення Європейського суду з прав людини від 27.06.1968 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/%7B%22fulltext%22:%5B%22Wemhoff%20v.%20Germany%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-57595%22%5D%7D>
7. Справа «Карт проти Туреччини» (заява № 8917/05): рішення Європейського суду з прав людини від 03.12.2009 р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/%7B%22fulltext%22:%5B%22Kart%20v.%20Turkey%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-96007%22%5D%7D>
8. Постанова Верховного Суду від 31.10.2022 р., судова справа № 753/12578/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219619>
9. Постанова Верховного Суду від 26.05.2021 р., судова справа № 199/4574/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97243012>
10. Постанова Верховного Суду від 23.04.2020 р., судова справа № 310/9496/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88979546>
11. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення ефективності здійснення кримінального провадження та притягнення до відповідальності за корупційні злочини від 29.09.2023 р. № 10100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
12. Ухвала Вищого антикорупційного суду від 12.04.2023 р., судова справа № 991/2957/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110264214>
13. Постанова Верховного Суду від 30.11.2017 р., судова справа № 441/1659/15-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/70764889>